

СТАРА КУЋА ПОРОДИЦЕ ЖМУРИЋ С КУЋИШТЕМ У МАЛОЈ ИВАНЧИ
THE ŽMURIĆ FAMILY'S HOMESTEAD IN MALA IVANČA

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

СТАРА КУЋА ПОРОДИЦЕ ЖМУРИЋ С КУЋИШТЕМ У МАЛОЈ ИВАНЧИ

Културно добро

Општи изглед
General view

Сопот је једно од највећих космајских насеља, а захваљујући географском положају био је административни центар овог краја у прошлости.

Положај ове области, као и директни утицај из Јужне Србије, Косова, Босне и Војводине, одакле су долазили мајстори градитељи и градили у овим крајевима узроковали су шареноликост сачуваног фонда народног градитељства те су присутне, у различитим развојним фазама, куће шумедијског, моравског, косовског и војвођанског типа као и куће које су спој карактеристичних особина појединих типова. Време

настанка ових објеката углавном се везује за 19. век и прве деценије 20. века.

Село Мала Иванча први пут се јавља у попису Влаха Београдске нахије, 1528. године, као село Иванча са 10 домова. Почетком 19. века у Именику места Карађорђево Србије из 1804-1813. Мала Иванча је забележена као насеље Грочанске нахије. Године 1818. у попису Београдског округа, село Мала Иванча уписано је као Пуста Иванча са 22 дома и 63 арачких кућа. Број кућа у насељу током 19. века расте, па је тако 1836. године забележено 33, 1875. године 127 домова. Близина

великог града и обиље обрадиве површине условиле су, током прве половина 20. века, просперитет овом пољопривредном насељу.

Село је лоцирано уз реку Раљу и припада групи полуразбијених насеља са кућама груписаним у центру и разбијеним према периферији села.

Једна од највреднијих кућа у етнографском и архитектонском смислу је стара кућа породице Жмурић. Према казивању мештана, стара породична задружна кућа Жмурића, са почетка 19. века која се налазила у непосредној близини школе, порушена је 1962. године. Поменуто казивање мештана сведочи о староседелаштву Жмурића. По традицији најстарије

породице у селима београдске околине насељавају центре док се досељеници повлаче према периферијама села. Породица Жмурић је досељена са Косова из села Добриња почетком 19. века.

Стара кућа породице Жмурића је настала осамдесетих година 19. века као организована функционална и грађевинска целина за потребе живота и рада типичног сеоског домаћинства тога времена. Кућа је грађена на нагнутом терену. Постављена је на хрстове греде које леже на темељима од ломљеног камена, а зидана је у дрвеној бондручној конструкцији са испуном од чатме. Једним делом куће протеже се подрум. Кровна конструкција је од дрвених рогова и греда. Кров је

Подрумска врата
Basement door

четворосливан, висок са слемомом, а покривен је равним црепом. Архитектонски нагласак представља аркадни трем који заузима 2/3 подужне фасаде и затвара се дрвеном дашчаном оградом. Овако описана кућа припада типу моравске куће чија главна одлика је трем, или у развијенијој појавној форми трем са доксомом. Кућу млађег моравског типа дефинише аркадни трем код кога се греда ослања на низ лучних аркада, а старији моравски тип архитраван трем са хоризонталном гредом ослоњеном на дрвене стубове са капителима. У конструктивном погледу оба трема су идентична осим што је код млађе моравске куће првобитна конструкција сакривена лажним аркадама. Прозори на кући су

двокрилни, подељени у по четири мала поља на сваком крилу. Кућа је омалтерисана кречним малтером па затим кречена како споља тако и изнутра.

Кућиште породице Жмурић било је једно од ретких очуваних руралних целина овог типа на београдском подручју. Збијена кућишта, какво је ово, настала су спонтано, према потреби власника и чине адекватан оквир за живот и рад мање породичне задруге, која већ крајем 19. века у селима београдске околине чини основну сеоску јединицу. У целокупном наслеђу народног градитељства београдског подручја, стара кућа са кућиштем породице Жмурић у Малој Иванчи, представљала је ретко очувану руралну целину и специфичан микро амбијент.

Кућа је данас у приватном власништву друге породице. Налази се на пространом плацу, а поред ње у дворишту налази само један помоћни објекат – вајат. Вајати представљају помоћне стамбене објекте чија је намена преноћиште млађих чланова породице. Вајат породице Жмурић је зидан традиционалним поступком од бравана и талпи. Испред улазних врата вајата се налази трем.

Стара кућа породице Жмурић сачувана је континуираном бригом власника. Као типски представник такозване млађе моравске куће, веома присутне на београдском подручју илуструје, с једне стране, типску разноврсност народне архитектуре подручја, а са друге, неоспорне грађевинске и естетске квалитете те архитектуре.

Због својих свеукупних вредности, Стара кућа породице Жмурић са кућиштем у Малој Иванчи, проглашена је за споменик културе Одлуком о проглашењу, „Сл. лист града Београда“ бр. 16/87.

Литература:

Живковић, Н. (2007), *Исконска хармонија* : Народно грађитељство општине Сопот, Београд: Завод за заштиту споменика културе града Београда.

Пешић Максимовић, Н. (2014), *Моравска кућа Србије* : богатство облика, Београд: Друштво конзерватора Србије, Републички завод за заштиту споменика културе – Београд.

Радојевић, М. (1986), *Ропчево и Сопот* : повесница о настанку и људима : [1530–1950], Сопот: Центар за образовање и културу из Сопота.

Извори:

Документација Завода за заштиту споменика културе града Београда.

Улазна врата
Front door

THE ŽMURIĆ FAMILY'S HOMESTEAD IN MALA IVANČA

Cultural property

Главна фасада
Main façade

Owing to its geographical position, one of the largest urban settlements on Mount Kosmaj, Sopot used to be an administrative centre of the area.

This location, together with the direct influences from South Serbia, Kosovo, Bosnia, and Vojvodina – whose master builders used to come to do construction work in these parts – have resulted in a very diverse collection of preserved structures. Sopot features houses typical of Šumadija, the Morava area, Kosovo, and Vojvodina in different

developmental stages, as well as houses which combine the characteristic features of specific types. These structures are mostly dated to the 19th century and the first decade of the 20th century.

The village of Mala Ivanča appears for the first time in the Belgrade nahiyah's Vlach population census of 1528, where it is recorded as the village of Ivanča, made up of 10 households. In the early 19th century, the Register of Karađorđe's Serbia for the period 1804–1813 lists Mala

Кровни покривач, равни цреп
Roof covering made of flat tiles

Ivanča as a settlement belonging to the Grocka nahiyah. In 1818, the census of the Belgrade district has the village of Mala Ivanča recorded as Pusta Ivanča, with 22 households and 63 tax-paying homes. The number of houses in the village was on the rise throughout the 19th century, with 33 in 1836, and 127 in 1875. As a result of the proximity of a big city and an abundance of arable land, this farming-oriented settlement prospered in the first half of the 20th century.

The village is located near the river Rajka. It is a semi-dispersed settlement, with houses clustering around the centre and scattered towards the edge of the village.

The Žmurić family's old house is ethnographically and architecturally one of the most valuable family houses

in Sopot. The locals recount that the old house of the cooperative Žmurić family household, dating from the early 19th century and located in the vicinity of the school, was torn down in 1962. According to the same local sources, the Žmurić family was native to the village. Traditionally, the oldest families in the villages around Belgrade live in the village centre, whereas newcomers tend towards the village outskirts. The Žmurić family migrated from the village of Dobrinja, Kosovo, in the early 19th century.

The Žmurić family's old house was built in the 1880s as an organized functional and architectural unit, to be used by a typical rural household of the day in its daily life and work. The house was erected on the slanted terrain. The

Деталь трема
Detail of the porch

wattle and daub structure was mounted on oak beams placed on the crushed stone foundation. The basement is located under a portion of the house. The high hip roof with a ridge is constructed from wooden rafters and beams, and covered by flat tiles. The arcade porch extending two-thirds of the longitudinal façade length is a marked architectural detail, enclosed with a wooden board fence. The description of the house fits the Morava-type house, characterised by the porch or, in its more developed form, the porch with an oriel window. The later Morava-type houses feature an arcade porch where the beam rests on a number of arcades, while the earlier Morava type has an architrave porch with a horizontal beam resting on wooden column capitals.

Structurally, the two porches are identical, except for the fact that in a later Morava-type house, the original structure is hidden from view by means of mock arcades. The house windows have two wings, with each wing divided into four smaller fields. The house is covered with lime mortar and then whitewashed on the inside and outside.

The Žmurić family homestead was one of the few preserved rural structures of this type in greater Belgrade. Clustered homesteads such as this one emerged spontaneously, reflecting the owners' needs and making a suitable basis for the life and work of a small family cooperative, which had become the basic social unit in the villages around Belgrade as early as the late 19th century. The Žmurić family's

homestead in Mala Ivanča is a rare example of a preserved rural structure and specific micro-environment in the overall architectural heritage of the Belgrade area.

The house is currently owned by a different family. It is located in a spacious plot of land, with a single outbuilding – the bothy – next to it in the yard. Bothies are accessory residential buildings used by junior family members for overnight accommodation. The Žmurić family bothy was made from logs and planks in a traditional construction procedure. A porch can also be found in front of the bothy's entrance door.

The Žmurić family's old house has been preserved by the continued care of the owners. As a typical example of the so-called later Morava-type house, commonplace in the Belgrade area, it bears witness to the diverse type of popular architecture of the region, on the one hand, and

the indisputable architectural and aesthetic qualities of the structures in question, on the other.

In light of its overall value, the Žmurić family homestead in Mala Ivanča was designated cultural property by virtue of the Decision published in the Official Gazette of the City of Belgrade No. 16/87.

References:

- Pešić Maksimović, N. (2014), *Moravska kuća Srbije* : bogatstvo oblika, Beograd: Društvo konzervatora Srbije, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture – Beograd.
- Radojević, M. (1986), *Ropočevo i Sopot* : povesnica o nastanku i ljudima : [1530–1950], Sopot: Centar za obrazovanje i kulturu iz Sopot.
- Živković, N. (2007), *Iskonska harmonija* : Narodno graditeljstvo opštine Sopot, Beograd: Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda.

СТАРА КУЋА ПОРОДИЦЕ ЖМУРИЋ С КУЋИШТЕМ У МАЛОЈ ИВАНЧИ

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда
Главни и одговорни уредник: Оливера Вучковић, директор
Аутор: Анђелија Милашиновић
Лектура: Преводилачки студио „Језикалац“, Татјана Тодоровић
Превод: Преводилачки студио „Језикалац“, Бојана Додић
Дизајн: Лука Прокић
Фотографије: Снежана Неговановић, фотодокументација ЗЗСКГБ
Тираж: 1000 примерака
Штампа: „Birograf comp“ d. o. o, Београд

Београд, 2021.

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Издање је омогућио Град Београд, Градска управа, Секретаријат за културу

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

728.6(497.11)(036)

МИЛАШИНОВИЋ, Анђелија, 1988-

Стара кућа породице Жмурић с кућиштем у Малој Иванчи = The Žmurić family's homestead in Mala Ivanča / [текст Анђелија Милашиновић ; превод Бојана Додић ; фотографија Снежана Неговановић]. - Београд : Завод за заштиту споменика културе града Београда = Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade, 2021 (Београд : Birograf comp). - 10 стр. : илустр. ; 20 x 20 cm

Кор. насл. - Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Подаци о ауторки преузети из колофона. - Текст штампан двостубачно. - Тираж 1.000. - Библиографија: стр. 6.

ISBN 978-86-6100-005-8

а) Мала Иванча -- Кућа породице Жмурић -- Водичи

COBISS.SR-ID 46462985